

Raper euskaldunak

Rapa amu euskarara biltzeko

Hizkuntza normalizatzea zerbait bada, hizkuntza horretan gainontzekoetan egiten den guztia naturaltasunez eta normaltasunez egitea da. Musika ere bai, eta nola ez, rapa.

AITOR ZABALETA MERINO

DUELA HAMABI URTE, Selektah Kolektiboa, lehen rap talde euskalduna sortu zenetik asko kostatu da euskaldun talde multzoa osatzea. Alabaina, bere bidea egin du rapak eta Info 7 irratiak, duela gutxi, hedatzen ari den uzta bildu eta zakuan jasotzea erabaki du *Rap Herria* diskoan. 16 musika taldek hartu dute parte.

Bilduma horretan parte hartu duten hiru talderekin (Goienetxe anaiak, 121 krew eta MAK) aritu gara berrikerian, rapa eta euskara nola ezkontzen dituzten jakiteko.

Goienetxe anaiak: "Euskal rapak izan dezakeen arazorik handiena euskal hitzun falta da".

Ekaitz Astiz Goienetxe anaiak (Iruñerria) taldeko kidea da. Bertso mundutik dator, nahiz eta ez dituen sekula biak uztartu. Rapak bertsolaritzak ematen ez dion askatasuna eskaintzen dio, azken hau "instituzionalizatuago" dagoelako. Rapean aldiz, "zu zara epailea eta muga".

Rapa gustuko zuela antzemanda, halako batean zer egiteko gai zen probatzea erabaki zuen. Euskaraz:

Eskuinean Goienetxe anaiak taldeko Ekaitz Astiz eta Aritz Gonzalez. Behean ezkerretik bigarrena Endika *Lahaine*, laugarrena Ruben Mateo *Rufoh* eta bosgarrena Eneko Axpe *Maisha*.

GOIENETXE ANAIAK-EK UTZIA

121 KREW-K UTZIA

“Ez nuen pentsatu ere egin, nire hizkuntza euskara baita”.

Hizkuntza eta aurrekaririk eza ez ziren arazo edo zailtasun izan: “Erreferente bakarra Selektah Kolektiboa zen. Horrek errespetua ematen du, baina baita zure bidea egiteko erraztasuna ere, inor kopiatu gabe”. Egitea baino hastea dela zaila gogorarazi du raper nafarrak, baina bertigoa gaudituta, euskal rapak izan dezakeen arazorik handiena hitzun kopuruarena dela pentsatzen du. Bere aburuz, “euskal rapak ez du aurrera egingo euskal hitzunik ez badago, euskarak aurrera egiten ez badu”.

Bidenabar, kritika edo eskaera bat du. Euskaraz aritzen diren talde gutxi egoteak ez du esan nahi hizkuntza trakets erabil daitekeenik. Galbahea pasatzea ezinbestekotzat jotzen du, “badaude min ematen didaten akatsak”. Dena den, aitortzen du errealitate guztiek dituztela ñabardurak eta batzuentzat rapa bada euskaraz egiteko izan dezaketen edo duten gune bakarra, “ezin daiteke ezer esan, baina ez dadila utzikeriagatik izan”.

121 krew: Rapa, euskara zabaltzeko eta gazteak erakartzeko

Bilbo eta Barakaldo artean sortu zen duela hamabi urte talde bizkaitarra. Aurreneko pausoak gaztelaniaz eman bazituzten ere, apurka euskararanzko bidea jorratzen hasi ziren, “natural, gure egunerokotasunean euskarak gora egin zuen heinean”.

Hamabi urteotan, taldea pixkanaka handituz joan da. Hori da Eneko Axpe *Maisharen* adibidea. *Maisha* taldea sortu eta gero batu zen proiektura. Ordurako 121 krew euskaraz ari zen, eta beraz, betidanik euskaraz rapeatu du: “Koherentzia puntua da, euskalduna naiz eta euskara defendatzen dut, zer gutxiago”. Berak rapa euskara zabaltzeko eta gazteak erakartzeko tresna ezin

LANDER ARBELAIZ

Jon Eyherabide MAK taldeko kantariak dioenez, euskara bizia eta gaztea azaldu nahi dute agertokian.

hobea izan daitekeela pentsatzen du. Horren adibide garbia da Ruben Mateo *Rufob*, taldeko abeslarietako bat. Euskara ikasi du, rapak euskarara ekarri du, “eredugarria eta aldi berean polita da hori”. Dena dela, Euskaltzaindiarekin gogoratu dira taldekideak eta haien ustez, “Euskaltzaindiako euskararekin rapa egitea ezinezkoa da”.

Irratientzako eskaera ere badute, ingelesezko eta gaztelaniazko rapari lekua egiten diotela esan dute, euskarazkoari aldiz, ez.

Duela hamabi urte, Selektah Kolektiboa, lehen rap talde euskalduna sortu zenetik asko kostatu da euskaldun talde multzoa osatzea. Alabaina, bere bidea egin du rapak

MAK: “Euskaraz? Beste hizkuntzetan egiten den modura”.

Jon Eyherabidek (Aiherra, Lapurdi), MAKeko kantariak, hitza, erritmoa eta dantza maite ditu eta hori da

rapa beretzat. Raparen Ez dok amairu ote diren galdetuta zera esan du: “Ez dok amairu, *rock radical vasco*, hainbat lagun egiteko manera antzekoekin, maite dut hori, zergatik ez? Elkarrekin indar gehiago izango dugu gure mezua eta erritmoa plazaratzeko eta entzutera emateko”. Eta zein da mezua? “Eszenatokira igotzen gara erakusteko euskara gaztea, bizia dela eta egin daitekeela nahi duzun manieraz”.

Rapak euskarari freskotasuna ekar dakiokelakoan dago, eta ondorioz, jende gehiago gerturatu dezakeela euskarara eta euskal rapera. “Euskarra ikasi eta euskalduna zara. Berriak sartuko dira komunitatera, eta hori nahi dugu, ezta?”. Eyherabidek ondoko mezua igorri die musikariei: “Hala sentitzen baduzue, egin euskaraz. Nik espero dut euskaraz egiteko grina izango dutela”.

Musikariak euskarara gerturatu direlako rapa euskaraz egiten hasi dira eta raparen munduan euskara topatu dutelako euskara ikasteari ekin diote. Rapa euskararen normalizazioaren termometro ere bada. ■

Babeslea: Getxoko Udala